

Nieuwe waarnemingen van de Oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*) in België

Geert De Knijf & Dirk Eysermans

geert.deknijf@inbo.be; diederik.eysermans@telenet.be

Inleiding

De Oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*) komt in Europa vooral voor van het noordoosten van Duitsland en het zuiden van Scandinavië oostwaarts tot de Oeral (Sahlén & Kalkman 2015). Ook in Frankrijk komt de Oostelijke witsnuitlibel voor en is er lokaal soms vrij talrijk zoals in Aquitaine, vooral de Landes de Gascogne (Grand 2002), en in de Franse Jura (Grand 1993; Figuur 1). In Nederland zijn er slechts een handvol populaties (bv. de Boer et al. 2014, Manger 2019), maar zijn er wel meerdere waarnemingen van zwervende dieren (bv. Bakker et al. 2019) verder weg van die populaties. In België werd de Oostelijke witsnuitlibel voor het eerst waargenomen te Genk op 9 juni 2016 (De Knijf & Berx 2019). Sindsdien zijn er geen nieuwe waarnemingen van deze soort bekend.

Hieronder documenteren we de vondst van twee nieuwe waarnemingen van de Oostelijke witsnuitlibel in België, waaronder de eerste waarnemingen voor Wallonië.

Witsnuiten in de kleiputten te Ploegsteert

De vallei van de Leie tussen Menen en Armentières vormt de grens tussen België en Frankrijk. De leperiaanse klei dagzoomt hier bijna waardoor dit van oudsher ontgonnen werd om er bakstenen en dakpannen van te produceren. Vanaf de twintiger jaren van de vorige eeuw werd dit op industriële wijze ontgonnen waardoor er heel wat grote plassen ontstonden in de vallei, vooral te Ploegsteert. Ondertussen werd de exploitatie op verschillende sites beëindigd waarna de plassen zich spontaan konden ontwikkelen. Op de meeste van die voormalige locaties werd het waterbeheer zodanig gestuurd dat ze interessant werden voor vogels, vooral

watervogels, en werden er ook tienduizenden bomen geplant.

Op 14 juni 2023 werd door Y. Dubuc een foto van een witsnuitlibel gepost op waarnemingen.be, waarbij men dacht een mannetje Sierlijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*) te hebben waargenomen. Bij nazicht van de foto bleek het echter om een mannetje Oostelijke witsnuitlibel te gaan. Op 16 juni werd de vindplaats door ons bezocht maar kon het individu op deze locatie niet worden waargenomen. Dezelfde dag werden nog enkele anderen grote plassen in de vallei onderzocht. In een verlaten groeve "Briqueterie de la Lys" konden we finaal na veel zoeken 1 mannetje met zekerheid waarnemen. Deze locatie bevindt zich op ongeveer 1.5 km ten noordoosten van de oorspronkelijke locatie. Deze ongeveer 15 ha grote plas is een complex van ondiep water, uitbundige moeras- en oevervegetatie en heel wat opslag van wilgen. Omdat dit een vrij ondiepe plas betreft, is er geen duidelijke zonering en lopen deze zones in elkaar over. In het water troffen we onder meer kranswieren maar ook algenflab. Dezelfde 16 juni werd er ook een foto gepost van een mannetje Gevlekte witsnuitlibel (*Leucorrhinia pectoralis*) te Ploegsteert (www.waarnemingen.be). Op 17 juni werd de oorspronkelijke locatie door E. Moonen bezocht die er een mannetje Sierlijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*) observeerde.

Zwerver of populatie?

In Frankrijk bevinden de dichtstbij gekende kleine populaties zich in de regio Eure-et-Loire op 250 à 280 km (Sansault et al. 2019). Grotere populaties komen voor in Pays de la Loire (Maine-et-Loire) op min. 400 km en in de Franse Jura op 470 km (Houard 2020). Populaties in

Figuur 1. Paringswiel van de Oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*). Jura, Frankrijk

Figure 1. Copula of *Leucorrhinia albifrons*. Jura, France. Photo: Geert De Knijf

Nederland zijn te vinden in de noordoostelijke provincies en bevinden zich op minimum 280 km (pers. med. Roy van Grunsven). In 2023 werden op meerdere locaties zwervende dieren waargenomen zoals één exemplaar in Voorne, drie dieren te Wassenaar (Zuid-Holland), Vredepeel (Limburg) en zelfs 4 exemplaren bij de Kuilen, Langeboom (Noord-Brabant) om maar de dichtst bij België gelegen locaties te noemen. Dit is respectievelijk op ongeveer 150 km, 200 km en 250 km van de locatie in België.

Uit bovenstaande blijkt dat de meest nabijgelegen populaties zich niet alleen op minimaal 250 km van Ploegsteert bevinden, maar dat de Oostelijke witsnuitlibel ook een goed dispersievermogen heeft en op heel wat locaties plots kan opduiken. Vrij opmerkelijk werden er op een paar dagen tijd naast de Oostelijke witsnuitlibel, ook de Sierlijke witsnuitlibel en de Gevlekte witsnuitlibel waargenomen te Ploegsteert. Ook van de Sierlijke witsnuitlibel komen in ruime omgeving (>50 km) geen populaties voor. Dit alles wijst erop dat de dagen voorafgaand aan 14 juni een

influx is geweest van verschillende *Leucorrhinia*-soorten te Ploegsteert, en wellicht ook op meerdere locaties in Vlaanderen, Wallonië en aangrenzend deel van Frankrijk. Afwachten maar of de soort zich hier weet te vestigen de komende jaren.

Referenties

- Bakker W., E. Ruiter, M. Bunschoek, W. Bakker, G. Milder-Mulderij & B. Achterkamp. 2019. Oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*) in 2016 ontdekt bij Delden. *Brachytron* 20: 63-70.
- de Boer E.P., E. van Hijum, C. Brochard & R.B. van Seijen. 2014. Libellenrijk Fryslân. Bureau FaunaX, Gorredijk.
- De Knijf G. & D. Berx 2019. Oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*) nieuw voor België (Odonata: Libellulidae). *Brachytron* 20: 78-81.
- Grand D. 2002. Sur la distribution en Gascogne de *Leucorrhinia albifrons* (Burmeister, 1840) (Odonata, Anisoptères, Libellulidae). *Martinia* 18: 147-152.
- Houard X. 2020. Plan national d'actions en faveur

des "libellules" - Agir pour la préservation des odonates menacés et de leurs habitats 2020-2030. Office pour les insectes et leur environnement - DREAL Hauts-de-France - Ministère de la transition écologique.

Manger R. 2019. Nieuw populatie van de Oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*) in 2019 in Nederland. *Brachytron* 20: 71-77.

Sahlén G. & V.J. Kalkman 2015. *Leucorrhinia*

albifrons (Burmeister, 1839). In: Boudot J.-P. & V.J. Kalkman (eds.). Atlas of the European dragonflies and damselflies. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging Uitgeverij, Zeist.

Sansault É., V. Dhuicque, R. Baeta & V. Motteau 2019. Découverte de *Leucorrhinia albifrons* en région Centre-Val de Loire et structure des populations du centre-ouest de la France (Odonata : Libellulidae). *Martinia* 34: 17-25.

Samenvatting

Op 14 en 16 juni 2023 werd op twee verschillende locaties te Ploegsteert (Henegouwen) een mannetje Oostelijke witsnuitlibel (*Leucorrhinia albifrons*) waargenomen. Dit betreft de tweede en derde waarneming voor België en de eerste voor Wallonië. Er zijn geen aanwijzingen dat hier een populatie voorkomt en dat het zwervende individuen betrof.

Summary

De Knijf G. & D. Eysermans 2023. New records of *Leucorrhinia albifrons* from Belgium. *Brachytron* 24: 28-30.

On 14 and 16 June 2023 at two different localities in Ploegsteert (Hainaut) a male of *Leucorrhinia albifrons* was observed. These are the second and third observation of this species for Belgium and the first ones for the Walloon Region. There are no indications of the presence of a local population, hence we consider them as dispersal individuals.

Keywords: Odonata, Ploegsteert, Walloon region, faunistic, dispersion